

Onderzoek onder pabostudenten Buitenlesdag 2020

Nathalie Daalder, MSc
Dr. Marloes Martens

Haarlem, februari 2020
Projectnummer: 19/13

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1

Inleiding

- 1.1 Aanleiding
- 1.2 Doelstelling
- 1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2

Methode

- 2.1 Onderzoeksvragen
- 2.2 Aanpak
  - 2.2.1 Aanpak en respons
  - 2.2.2 Vragenlijst
  - 2.2.3 Analyse en rapportage

Hoofdstuk 3

Tabellenboek

Hoofdstuk 4

Aanvullende analyses

Hoofdstuk 5

Conclusies

Hoofdstuk 1

Inleiding

1.1 Aanleiding

Jantje Beton en IVN organiseren in april 2019 alweer de vijfde editie van de Nationale Buitenlesdag. Met deze dag stimuleren ze leerkrachten om meer met leerlingen naar buiten te gaan.

Aan de Nationale Buitenlesdag van 2019 deden in totaal 2.700 basisscholen mee. Regelmatig is er onderzoek gekoppeld aan de Nationale Buitenlesdag. Voorgaande jaren is er al onderzoek gedaan onder leerkrachten en leerlingen, maar pabostudenten zijn nog niet eerder bevraagd naar hun ervaringen met en mening over buitenles.

Rondom de Nationale Buitenlesdag 2020 staan Pabostudenten en -opleidingen centraal. Als studenten voldoende worden opgeleid voor buitenlessen en als ze een positieve houding hebben tegenover buitenlessen is de kans groter dat ze als leerkracht ook buitenlessen zullen geven (Ajzen, 1991).

1.2 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is inzicht krijgen in de mogelijkheden en behoeftes van pabostudenten om buiten les te geven en de verwachtingen vanuit de opleiding daarover. De doelstelling is onderverdeeld in drie onderwerpen:

- Inzicht krijgen in de houding van pabostudenten ten aanzien van buitenlessen in het basisonderwijs.
- Inzicht krijgen in hoeverre pabostudenten vinden dat ze voldoende opgeleid worden om buitenles te geven.
- Inzicht krijgen wat pabostudenten nodig denken te hebben in hun opleiding aan vaardigheden en didactiek om als leerkracht buitenlessen te geven.

Ook is onderzocht in hoeverre pabostudenten zich voldoende toegerust en gemotiveerd voelen om buiten les te geven.

Hoofdstuk 2

Methode

2.1 Onderzoeksvragen

Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van de volgende onderzoeksvragen:

1. Hoe staan pabostudenten tegenover het geven van buitenles in het basisonderwijs?
2. In hoeverre voelen pabostudenten zich voldoende toegerust om buitenles te geven?
3. Wat zijn de wensen en behoeftes die pabostudenten stellen aan de opleiding om buitenles te geven?
4. In hoeverre is er volgens pabostudenten aandacht voor buitenonderwijs in het curriculum?

2.2 Aanpak

2.2.1 Aanpak en respons

In de winter van 2019-2020 is er een online vragenlijstonderzoek uitgevoerd onder pabostudenten (eerste-, tweede-, derde-, en vierdejaars) verspreid over Nederland. De deelnemende pabo's zijn geworven via het warme netwerk van Jantje Beton, IVN en ResCon.

Via de deelnemende pabo's is de vragenlijst bij de studenten onder de aandacht gebracht. Dat is op verschillende manieren gedaan. Bijvoorbeeld via een gerichte mailing, een oproep op het intranet en mondeling via een leerkracht of studiebegeleider. Aanvullend hebben Jantje Beton en IVN hun sociale mediakanalen ingezet en een advertentie geplaatst via Facebook.

In totaal hebben 666 pabostudenten vanuit 43 pabo's de vragenlijst ingevuld. 99 studenten zijn niet meegenomen in de analyses omdat ze eerstejaars waren, de opleiding voor 2018 hadden afgerond of de vragenlijst niet volledig ingevuld. Uiteindelijk zijn 567 pabostudenten meegenomen in de analyses.

2.2.2 Vragenlijst

Naast algemene vragen als geslacht, studiejaar en ervaring met het geven van buitenles, zijn er vragen gesteld die specifiek gericht zijn op de houding van pabostudenten tegenover buitenonderwijs. Verder is ingegaan of en op welke manier er aandacht is in het curriculum voor buitenles. Ook is ingegaan in hoeverre de pabostudenten zich toegerust voelen om buitenles te geven en wat ze nodig hebben vanuit de opleiding om buitenles te kunnen geven.

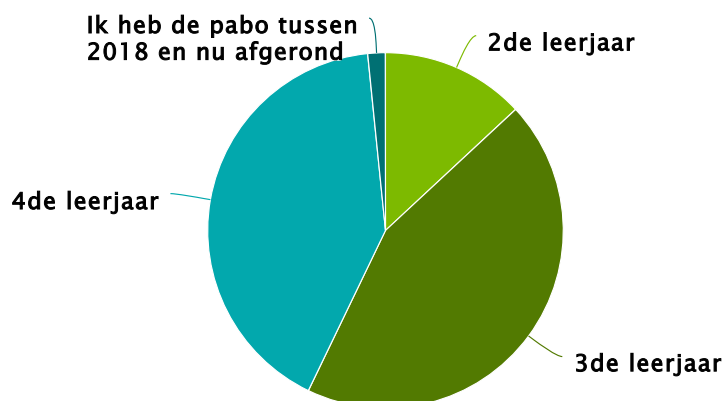
Hoofdstuk 3

Tabellenboek

Op de volgende pagina's worden de resultaten van de online vragenlijst gepresenteerd in de vorm van figuren en tabellen. De bijbehorende open antwoorden zijn gecategoriseerd en inzichtelijk gemaakt in Bijlage 1.

In welke leerjaar zit je?

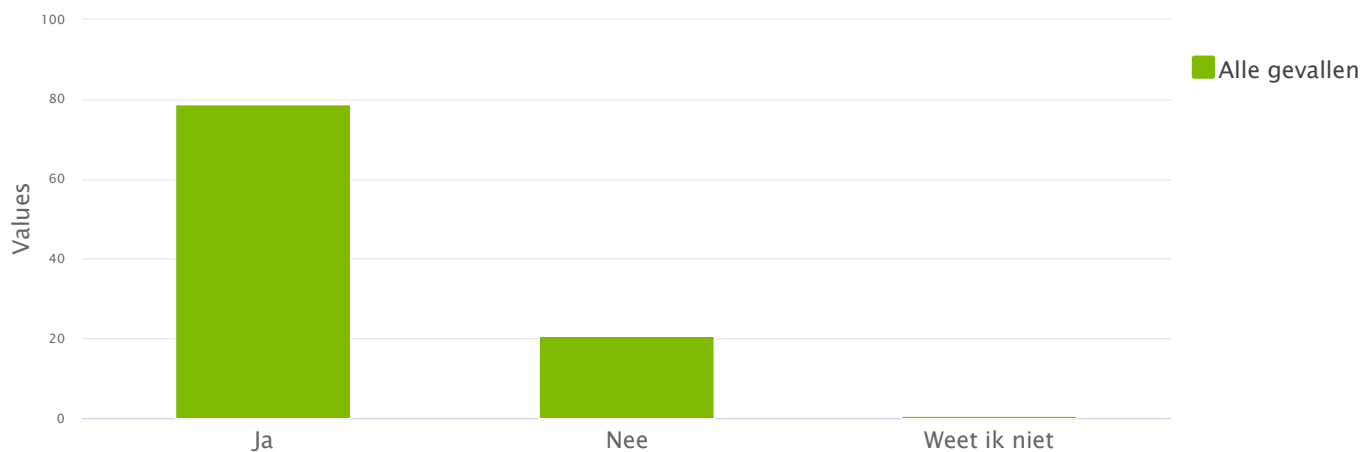
567 Antwoorden

Waarde	Alle gevallen
Totaal	∅ 3,3 (n=567)
2de leerjaar	13% (74)
3de leerjaar	44% (250)
4de leerjaar	41% (234)
Ik heb de pabo tussen 2018 en nu afgerond	2% (9)

Heb je zelf ervaring met het geven van buitenles?

567 Antwoorden

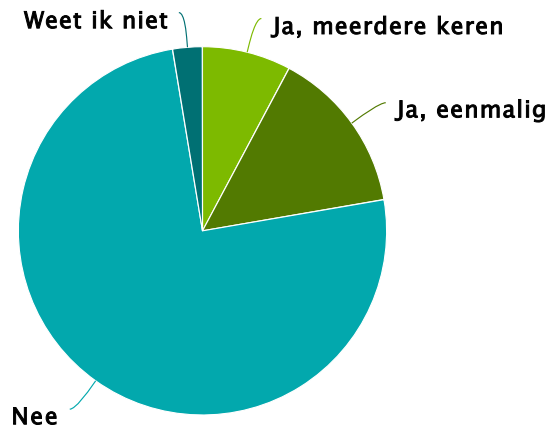

Waarde	Alle gevallen
Totaal	∅ 1,2 (n=567)
Ja	79% (447)
Nee	21% (117)
Weet ik niet	1% (3)

Elk jaar rond april is de Nationale Buitenlesdag. Heb je wel eens meegedaan aan de Nationale Buitenlesdag?

567 Antwoorden

Waarde	Alle gevallen
Totaal	∅ 2,7 (n=567)
Ja, meerdere keren	8% (44)
Ja, eenmalig	14% (82)
Nee	75% (426)
Weet ik niet	3% (15)

Ben je van plan om in de toekomst als leerkracht buitenles te geven?

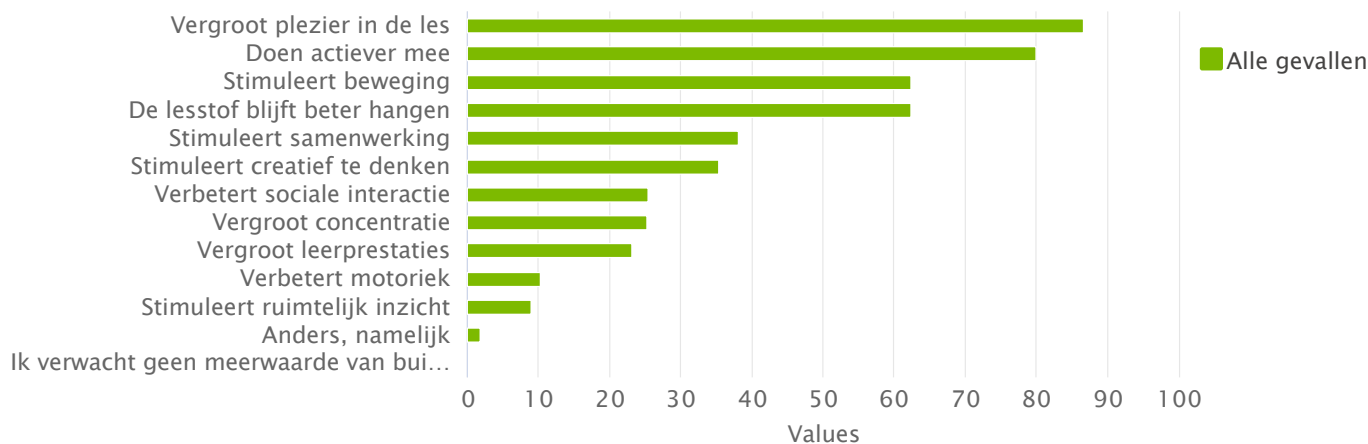
567 Antwoorden

Waarde	Alle gevallen
Totaal	∅ 1,1 (n=567)
Ja	91% (516)
Misschien	9% (51)
Nee	0

Welke meerwaarde hebben buitenlessen voor leerlingen? Meerdere antwoorden mogelijk met maximum van 5

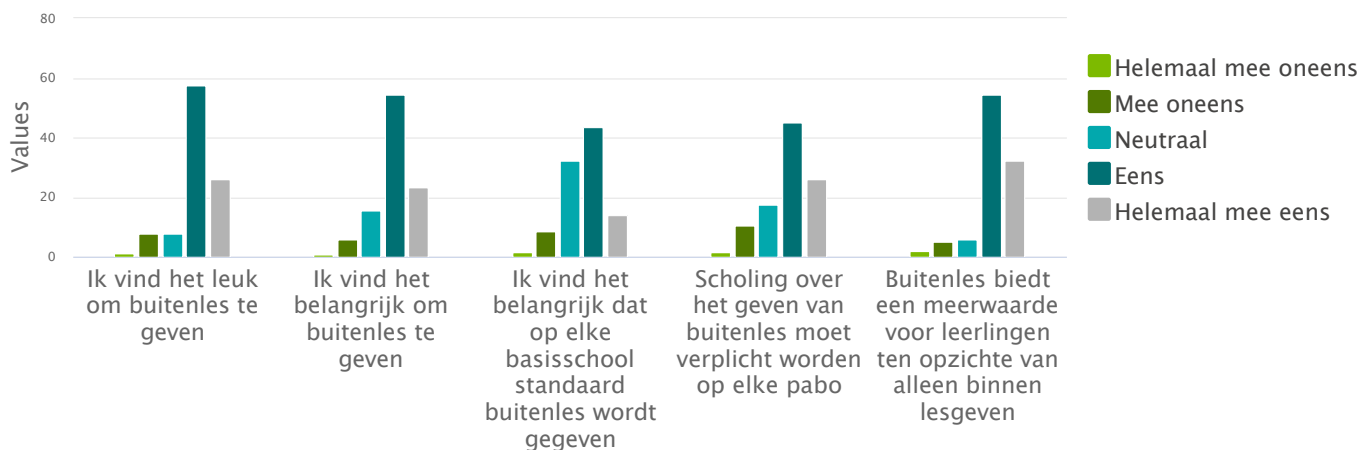
567 Antwoorden

Waarde	Alle gevallen
Totaal	∅ 4,6 (n=567)
Vergroot plezier in de les	87% (491)
Doen actiever mee	80% (453)
Stimuleert beweging	62% (354)
De lesstof blijft beter hangen	62% (354)
Stimuleert samenwerking	38% (216)
Stimuleert creatief te denken	35% (200)
Verbeterd sociale interactie	25% (144)
Vergroot concentratie	25% (143)
Vergroot leerprestaties	23% (131)
Verbeterd motoriek	10% (58)
Stimuleert ruimtelijk inzicht	9% (51)
Anders, namelijk	2% (10)
Ik verwacht geen meerwaarde van buitenles	0

Kun je aangeven in hoeverre je het eens bent met de onderstaande stellingen? Als je nog geen ervaring hebt met het geven van buitenles, vul dan je verwachting in.

567 Antwoorden

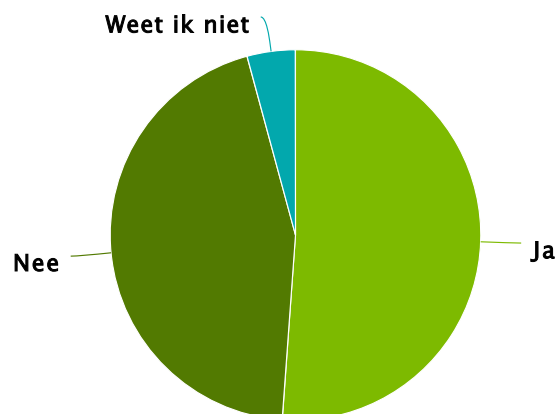

Waarde	Alle gevallen
Ik vind het leuk om buitenles te geven	∅ 2 (n=567)
Helemaal mee oneens	1% (6)
Mee oneens	8% (44)
Neutraal	8% (43)
Eens	57% (326)
Helemaal mee eens	26% (148)
Ik vind het belangrijk om buitenles te geven	∅ 2,1 (n=567)
Helemaal mee oneens	1% (5)
Mee oneens	6% (33)
Neutraal	16% (89)
Eens	54% (308)
Helemaal mee eens	23% (132)
Ik vind het belangrijk dat op elke basisschool standaard buitenles wordt gegeven	∅ 2,4 (n=567)
Helemaal mee oneens	2% (9)
Mee oneens	8% (48)
Neutraal	32% (183)

Eens	44% (247)
Helemaal mee eens	14% (80)
Scholing over het geven van buitenles moet verplicht worden op elke pabo	∅ 2,2 (n=567)
Helemaal mee oneens	1% (8)
Mee oneens	10% (59)
Neutraal	17% (98)
Eens	45% (255)
Helemaal mee eens	26% (147)
Buitenles biedt een meerwaarde voor leerlingen ten opzichte van alleen binnen lesgeven	∅ 1,9 (n=567)
Helemaal mee oneens	2% (12)
Mee oneens	5% (29)
Neutraal	6% (34)
Eens	54% (309)
Helemaal mee eens	32% (183)

Heb je via de pabo les gekregen in het geven van buitenles?

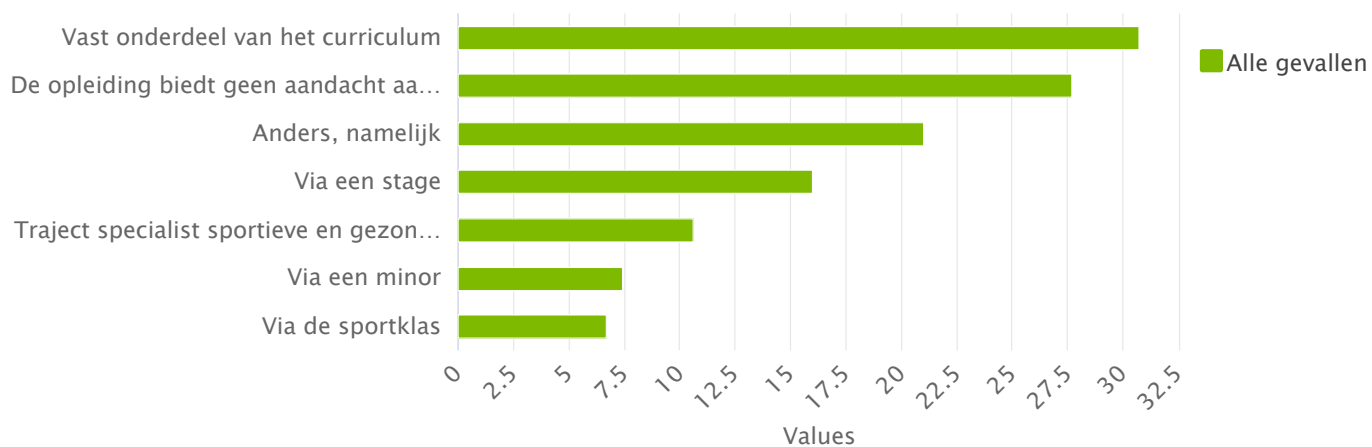
567 Antwoorden

Waarde	Alle gevallen
Totaal	∅ 1,5 (n=567)
Ja	51% (290)
Nee	45% (253)
Weet ik niet	4% (24)

Op welke manier besteedt je opleiding aandacht aan buitenles? Meerdere antwoorden mogelijk

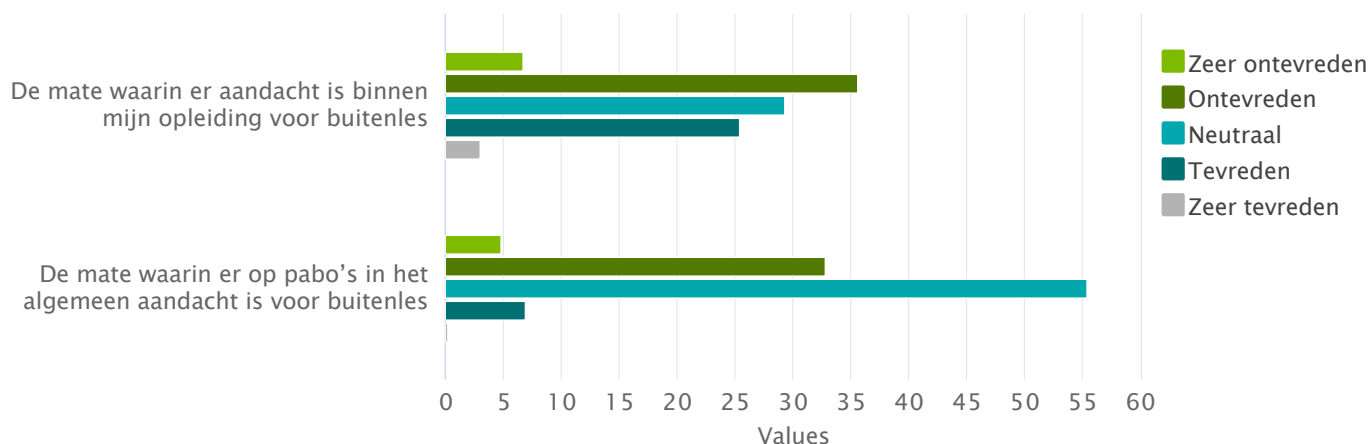
567 Antwoorden

Waarde	Alle gevallen
Totaal	∅ 1,2 (n=567)
Vast onderdeel van het curriculum	31% (174)
De opleiding biedt geen aandacht aan buitenles	28% (157)
Anders, namelijk	21% (119)
Via een stage	16% (91)
Traject specialist sportieve en gezonde school	11% (60)
Via een minor	7% (42)
Via de sportklas	7% (38)

Hoe tevreden ben je over de volgende onderdelen?

567 Antwoorden

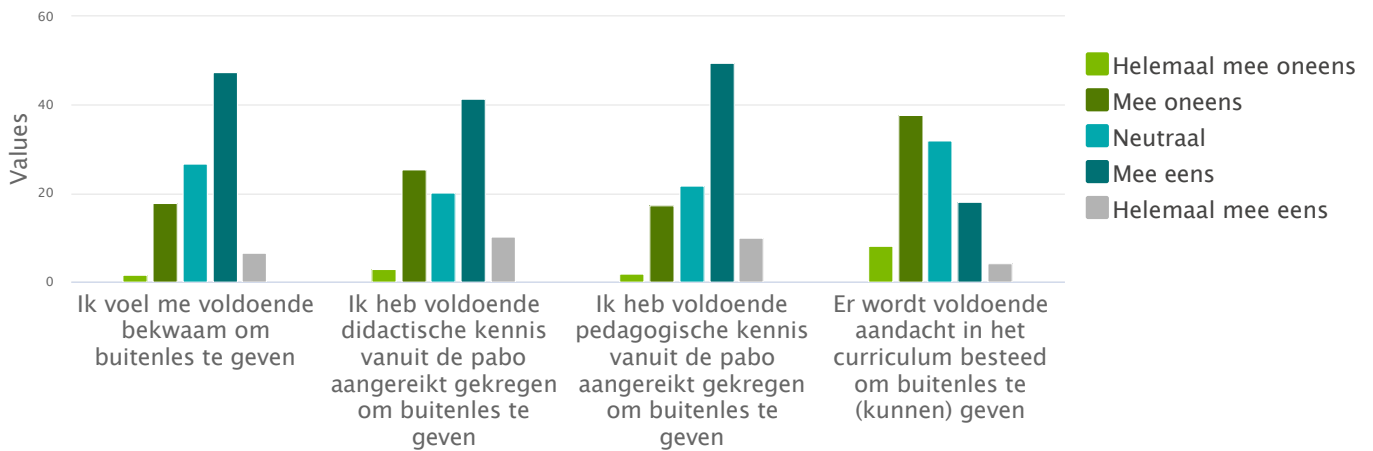

Waarde	Alle gevallen
De mate waarin er aandacht is binnen mijn opleiding voor buitenles	∅ 2,8 (n=567)
Zeervrededen	7% (38)
Ontevreden	36% (202)
Neutraal	29% (166)
Tevreden	25% (144)
Zeervrededen	3% (17)
De mate waarin er op pabo's in het algemeen aandacht is voor buitenles	∅ 2,6 (n=567)
Zeervrededen	5% (27)
Ontevreden	33% (186)
Neutraal	55% (314)
Tevreden	7% (39)
Zeervrededen	1

Kun je aangeven in hoeverre je het eens bent met de onderstaande stellingen?

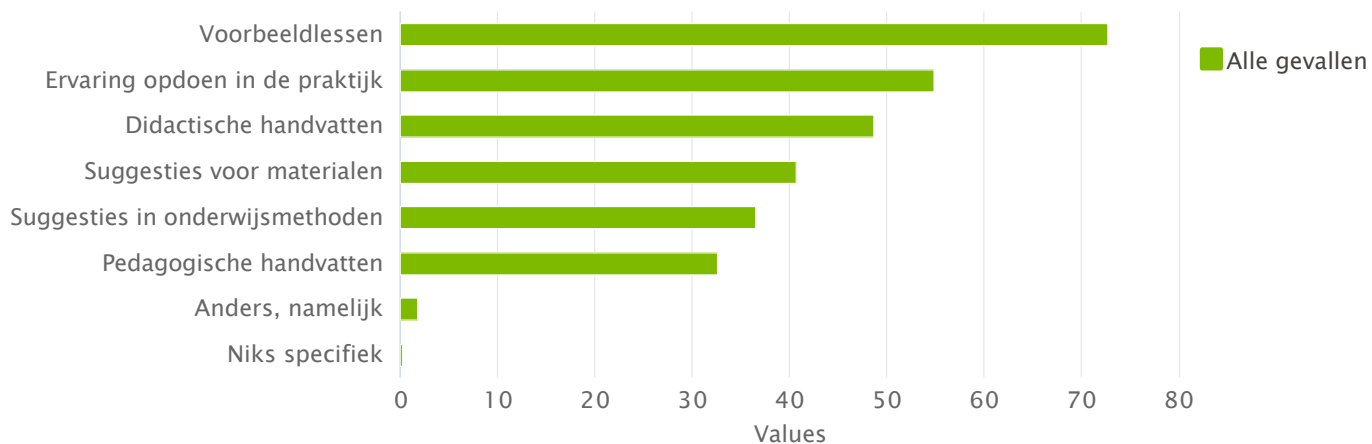
567 Antwoorden

Waarde	Alle gevallen
Ik voel me voldoende bekwaam om buitenles te geven	∅ 2,6 (n=567)
Helemaal mee oneens	2% (9)
Mee oneens	18% (101)
Neutraal	27% (152)
Mee eens	47% (268)
Helemaal mee eens	7% (37)
Ik heb voldoende didactische kennis vanuit de pabo aangereikt gekregen om buitenles te geven	∅ 2,7 (n=567)
Helemaal mee oneens	3% (17)
Mee oneens	25% (144)
Neutraal	20% (115)
Mee eens	41% (234)
Helemaal mee eens	10% (57)
Ik heb voldoende pedagogische kennis vanuit de pabo aangereikt gekregen om buitenles te geven	∅ 2,5 (n=567)
Helemaal mee oneens	2% (10)
Mee oneens	17% (98)
Neutraal	22% (123)
Mee eens	49% (280)
Helemaal mee eens	10% (56)
Er wordt voldoende aandacht in het curriculum besteed om buitenles te (kunnen) geven	∅ 3,3 (n=567)
Helemaal mee oneens	8% (46)
Mee oneens	38% (214)
Neutraal	32% (181)
Mee eens	18% (103)
Helemaal mee eens	4% (23)

Wat heb jij nodig om buitenles te (kunnen) geven? Noem de drie belangrijkste.

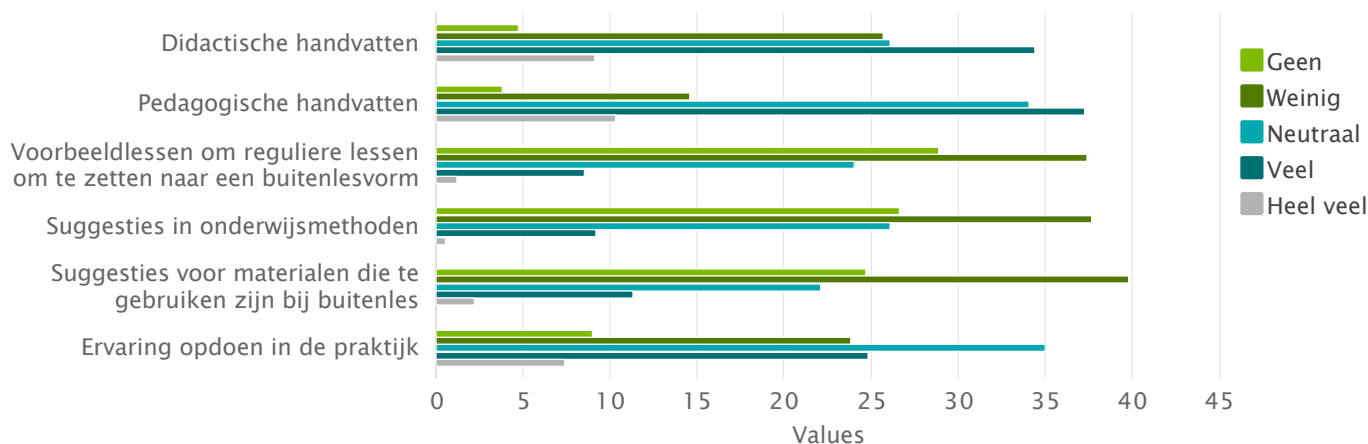
567 Antwoorden

Waarde	Alle gevallen
Totaal	∅ 2,9 (n=567)
Voorbeeldlessen	73% (412)
Ervaring opdoen in de praktijk	55% (311)
Didactische handvatten	49% (276)
Suggesties voor materialen	41% (231)
Suggesties in onderwijsmethoden	37% (207)
Pedagogische handvatten	33% (185)
Anders, namelijk	2% (10)
Niks specifiek	1

In hoeverre is hier aandacht voor binnen je pabo?

412 Antwoorden

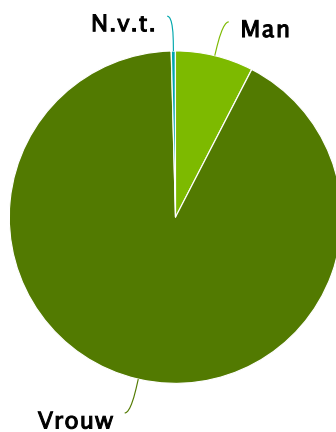

Waarde	Alle gevallen
Didactische handvatten	∅ 2,8 (n=276)
Geen	5% (13)
Weinig	26% (71)
Neutraal	26% (72)
Veel	34% (95)
Heel veel	9% (25)
Pedagogische handvatten	∅ 2,6 (n=185)
Geen	4% (7)
Weinig	15% (27)
Neutraal	34% (63)
Veel	37% (69)
Heel veel	10% (19)
Voorbeeldlessen om reguliere lessen om te zetten naar een buitenlesvorm	∅ 3,8 (n=412)
Geen	29% (119)
Weinig	37% (154)
Neutraal	24% (99)
Veel	8% (35)
Heel veel	1% (5)

Suggesties in onderwijsmethoden	∅ 3,8 (n=207)
Geen	27% (55)
Weinig	38% (78)
Neutraal	26% (54)
Veel	9% (19)
Heel veel	1
Suggesties voor materialen die te gebruiken zijn bij buitenles	∅ 3,7 (n=231)
Geen	25% (57)
Weinig	40% (92)
Neutraal	22% (51)
Veel	11% (26)
Heel veel	2% (5)
Ervaring opdoen in de praktijk	∅ 3 (n=311)
Geen	9% (28)
Weinig	24% (74)
Neutraal	35% (109)
Veel	25% (77)
Heel veel	7% (23)

Wat is je geslacht?

567 Antwoorden

Waarde	Alle gevallen
Totaal	∅ 1,9 (n=567)
Man	8% (43)
Vrouw	92% (522)
N.v.t.	2

Ben je voltijd- of deeltijdstudent?

567 Antwoorden

Waarde	Alle gevallen
Totaal	∅ 1,1 (n=567)
Voltijd	95% (541)
Deeltijd	3% (18)
Anders, namelijk	1% (8)

Hoofdstuk 4

Aanvullende analyses

Jantje Beton en IVN hebben ResCon gevraagd aanvullend op het tabellenboek een aantal statistische analyses uit te voeren. Specifiek gaat het om de vraag of ervaring met buitenles effect heeft op:

- het gevoel van bekwaamheid om buitenles te geven;
- de motivatie om buitenles te geven; en
- wat men nodig heeft vanuit de pabo om buitenles te kunnen geven.

Er is gekeken naar drie verschillende groepen:

- Ervaring met buitenles via de pabo; student heeft i.i.g. les gekregen in het geven van buitenles op de pabo (en daarbij mogelijk ook ervaring met buitenles geven).
- Ervaring met buitenles, maar niet via de pabo; de student heeft geen les gekregen in het geven van buitenles, maar wel op een andere manier ervaring opgedaan met het geven van buitenles.
- Geen ervaring met buitenles.

Tabel X Heeft ervaring met buitenles effect op bekwaamheidsgevoel en motivatie?

	Ervaring buitenles, via pabo	Ervaring buitenles, <u>niet</u> via pabo	Geen ervaring	Sig.
Ik voel me voldoende bekwaam om buitenles te geven (1-5) ¹	2.4	2.5	3.1**	0.00
Ik vind het leuk om buitenles te geven (1-5) ¹	2.0	2.1	2.1	-

¹1=helemaal mee eens, 2=eens, 3=neutraal, 4=oneens, 5=helemaal oneens

**Verschilt significant van twee andere groepen

In bovenstaande tabel is te zien dat ervaring met het geven van buitenles geen effect heeft op de motivatie van de studenten, maar wel op het bekwaamheidsgevoel om buitenles te kunnen geven. De groep die geen ervaring heeft met buitenles voelt zich significant minder bekwaam om buitenles te geven dan de andere twee groepen. Er is geen verschil tussen de groepen die via de pabo of juist niet via de pabo ervaring hebben opgedaan in buitenles.

Als het gaat om wat de studenten volgen hen nodig hebben vanuit de opleiding om buitenles te kunnen geven in de toekomst, dan blijkt dat voor alle drie de groepen voorbeeldlessen het belangrijkste zijn. De groep die geen ervaring heeft met buitenles lijkt hier het meeste behoefte aan te hebben (87.0%), gevolgd door de groep die wel ervaring heeft met buitenles geven, maar geen les heeft gehad op de pabo (71.7%). De groep die wel les heeft gehad in buitenles op de pabo heeft hier het minste behoefte aan (64.8%). Statistische analyse laat zien dat de drie groepen hierin significant van elkaar verschillen.

Ervaring opdoen in de praktijk wordt vervolgens het vaakst genoemd door de groep die ervaring heeft via de pabo (57.7%) en de groep die geen ervaring heeft (53.6%). Bij de groep die ervaring heeft met buitenles, maar niet via de pabo staat deze op de derde plek (47.6%). De gevonden verschillen tussen de groepen zijn significant.

Voor de groep met ervaring via de pabo en de groep die geen ervaring heeft staat didactische handvatten op de derde plaats (50.8% en 40.0%, respectievelijk). Bij de groep die ervaring heeft met buitenles geven, maar geen les heeft gehad hierin op pabo staat didactische handvatten op de tweede plaats (48.8%). Deze verschillen tussen groepen zijn echter *niet significant*.

Top 3: les gekregen in buitenles via pabo

Wat heb je nodig?	
Voorbeeldlessen	64,8%
Ervaring opdoen in de praktijk	57,7%
Didactische handvatten	50,8%

Top 3: ervaring opgedaan met buitenles, maar geen les gehad via de pabo

Wat heb je nodig?	
Voorbeeldlessen	71.7%
Didactische handvatten	48.4%
Ervaring opdoen in de praktijk	47,6%

Top 3: helemaal geen ervaring met buitenles

Wat heb je nodig?	
Voorbeeldlessen	87.0%
Ervaring opdoen in de praktijk	53.6%
Didactische handvatten	40.0%

Hoofdstuk 5

Meest opvallende zaken

Het doel van dit onderzoek is inzicht krijgen in de mogelijkheden en behoeftes van pabostudenten om buiten les te geven en de verwachtingen vanuit de opleiding daarover. In totaal hebben 567 pabostudenten uit 43 verschillende opleidingen deelgenomen aan het onderzoek. In dit hoofdstuk worden de meest opvallende zaken worden gepresenteerd.

Hoe staan pabostudenten tegenover het geven van buitenles in het basisonderwijs?

- Pabostudenten staan zeer positief tegenover het geven van buitenles in het buitenonderwijs. Alle deelnemende respondenten zijn van plan om in de toekomst als leerkracht buitenles te geven.
- Pabostudenten vinden het leuk en belangrijk om buitenles te geven.
- 79% van de studenten heeft ervaring met het geven van buitenles en 51% heeft via de pabo les gekregen in het geven van buitenles.
- 71% van de studenten vindt dat scholing over het geven van buitenles verplicht moet zijn op elke pabo.
- 86% van de pabostudenten geeft aan dat buitenles een meerwaarde biedt voor leerlingen ten opzichte van alleen binnen lesgeven.
- De ervaren meerwaarde van buitenles geven is dat het het plezier vergroot, leerlingen actiever meedoen, het beweging stimuleert en de lesstof blijft beter hangen.

In hoeverre voelen pabostudenten zich voldoende toegerust om buitenles te geven?

- Er is nog winst te behalen in het toerusten van pabostudenten om buitenles te geven. Ruim de helft van de pabostudenten (54%) voelt zich namelijk bekwaam om buitenles te geven, 27% staat neutraal hierin en 20% voelt zich niet bekwaam.
- Pabostudenten die ervaring hebben met buitenles (al dan niet via de pabo) voelen zich meer meer bekwaam in het geven van buitenles dan studenten zonder ervaring. Wanneer naar algemene suggesties wordt gevraagd zodat pabostudenten beter toegerust kunnen worden om buitenles te geven, geven veel studenten het opdoen van ervaring aan. Het volgende citaat illustreert dit goed: *“Gewoon doen! Het plezier is er meteen!”*

Wat zijn de wensen en behoeftes die pabostudenten stellen aan de opleiding om buitenles te geven?

- De wensen en behoeftes van pabostudenten aan de opleiding zitten vooral in praktische handvatten. De grootste voorkeur gaat uit naar voorbeeldlessen om reguliere lessen om te zetten naar een buitenlesvorm (73%). Volgens 66% van de studenten is op dit specifieke punt nog te weinig aandacht hiervoor. Studenten die geen ervaring hebben met buitenles lijken het meeste behoefte te hebben aan voorbeeldlessen (81%).
- Ook uit de open antwoorden blijkt specifiek de behoefte aan voorbeeldlessen. Het volgende citaat illustreert dit goed: *“Ik denk dat als je creatief genoeg bent je zelf ook lessen kan ombuigen naar buitenlessen maar dat voorbeelden in het begin handig zijn zodat je een beeld hebt van wat er handig is. Daarna is het een kwestie van ervaren en oefenen.”*
- Aanvullende wensen en behoeftes liggen op het terrein van het opdoen van ervaring in de praktijk (55%), aanreiken van didactische handvatten (49%) en suggesties voor zowel buitenmaterialen (41%) als onderwijsmethoden (37%). Volgens de studenten is er nog onvoldoende aandacht vanuit de pabo rondom de suggesties voor buitenmaterialen en onderwijsmethoden (beide 65%).
- De groep die al ervaring heeft opgedaan in de praktijk lijkt hier minder behoefte aan te hebben (48%) dan de andere twee groepen (58% en 54% voor de groep die les heeft gekregen in buitenles via de pabo en de groep zonder enige ervaring, respectievelijk).

In hoeverre is er volgens pabostudenten aandacht voor buitenonderwijs in het curriculum?

- Ook op het terrein van aandacht voor buitenonderwijs in het curriculum is er winst te behalen volgens de studenten. Volgens 46% is er voldoende aandacht in het curriculum besteed om buitenles te (kunnen) geven, 32% is neutraal en 22% geeft aan dat er onvoldoende aandacht is in het curriculum.
- Wanneer er wat meer ingezoomd wordt op wat studenten missen in het curriculum geeft ruim de helft van de studenten geeft aan dat ze onvoldoende didactische kennis (51%) en pedagogische kennis (59%) vanuit de pabo hebben aangereikt gekregen.

Bijlage 1

Open antwoorden

A Op welke manier besteedt je opleiding aandacht aan buitenles?

Via lessen/vakken (N=41)

- Met bepaalde lessen en opdrachten
- Bij verschillende vakken worden opdrachten uitgelegd hoe deze ook buiten gegeven kunnen worden.
- Wordt benoemd tijdens vakken
- Lessen en stageopdrachten
- Tijdens enkele lessen van enkele lessen
- Een aantal lessen gedurende het schooljaar
- Bij sommige vakken wordt er (minimale) aandacht aan besteed.
- Tijdens gymlessen en reguliere lessen
- Via verschillende vakken en dan meestal 1 les en niet meer
- Onderdeel binnen de lessen van bepaalde semesters
- Tijdens een reguliere les
- In bepaalde lesseries omdat de leerkrachten ons hiermee wilden inspireren.
- Tijdens de vakken worden de mogelijkheden voor buitenlesgeven aangeboden.
- Hier en daar tussendoor bij een college als het toegepast zou kunnen worden. Het wordt dan alleen kort benoemd.
- Het is een vast maar kort onderdeel van het curriculum
- Er was een opdracht waarbij een speurtocht voor de wereldoriëntatie vakken moest worden gegeven
- Een aantal lessen
- Het komt af en toe voor in de lessen
- Via verschillende lessen
- Het zat inbegrepen bij een vak
- D.m.v. een opdracht vanuit een vak
- Bij het vak science werd er aandacht aan besteed
- In hun lessen. Ik word opgeleid tot innovatieve leerkracht
- Wordt benoemd in lessen
- Vakgerichte didactiek bijvoorbeeld bij aardrijkskunde en natuur
- Tijdens lessen
- Bij veel vakken komt het tijdens de colleges aan bod
- Via kpz bij een van de vakken
- Via de lessen
- Als je je hebt aangemeld voor het keuzevak 'Natuureducatie'
- Het is op eigen initiatief vanuit mijn jaar behandeld bij rekenen, taal en wereldoriëntatie

- Tijdens reguliere lessen
- We hebben zelf buitenlessen op de opleiding
- Wordt af en toe eens verwerkt in een normale les, krijgen uitleg over mogelijke les
- We hebben eenmalig een les gehad, waarvoor we op een school een buiten dag organiseerden
- Komt soms terug in colleges
- Via een keuze les
- Natuurlessen in de omgeving
- Heel af en toe in wereldoriëntatie lessen (OWJ)
- In de wereldoriëntatie lessen (OWJ)
- Via het vak de gezonde school

Via het vak Natuur, Milieu en Techniek (N=16)

- Alleen bij het vak NMT wordt hier soms aandacht aan besteed
- In de natuur & techniek lessen
- Bij het vak natuur en techniek wordt er wel aandacht aan besteed om met de leerlingen naar buiten te gaan en de les daar te houden
- Natuur en techniek
- Via het vak natuur
- Via natuur&techniek educatie
- Bij natuur en techniek
- Via het vak natuur en techniek
- Via een cursus natuur en techniek
- Bij natuur en techniek
- Via keuzevak natuur
- Eenmalig aangeboden tijdens de les natuur
- Tijdens de lessen natuur komt buitenles veel aan bod op de pabo
- Vakspecialisatie natuur
- Bij natuur kwam het kort voorbij
- Onder het vak natuur

Op thema- / projectweek, excursies en/of studiedagen (N=18)

- Projectweek, uitjes waarbij we les krijgen over buitenles
- Een excursie van meerdere dagen.
- Studiedag
- Via een excursie
- Werkweek
- Inspiratie week naar worchester
- Motoriek dag voor het jonge kind. Deze was vooral gericht op spel qua buiten les.
- Outdoor learning week en thema weken
- Via themadagen
- De outdoor learning week
- Natuur en omgevingskamp

- Als extraatje tijdens een werkweek in Drenthe.
- We zijn meerdere keren wezen kamperen met de klas om ervaring op te doen met buitenonderwijs
- Werkweek
- We hebben voor een praktijkopdracht een buitenles moeten ontwikkelen middels de app TourToDo. Tijdens een themaweek over het belang van bewegen hebben we kennisgemaakt met buitenactiviteiten en hebben we zelf een sportdag ontworpen/uitgevoerd.
- Een themaweek
- Via een werkweek
- Internationale reis, en op kamp

D.m.v. lessuggesties / voorbeelden (N=8)

- Enkele lessuggesties, meer niet
- Leerkrachten geven voorbeelden tijdens het aanbod
- Er zijn verschillende voorbeelden gegeven hoe je naar buiten kunt gaan met de kinderen icm de les
- Voorbeeldlessen
- Ze geven laten ons voorbeeldlessen ervaren en geven tips
- Via voorbeelden te geven voor lessen
- Lessuggesties
- Suggesties tijdens bepaalde vakken

In opdrachten of tentamens (N=8)

- Ook via een opdracht
- Module opdrachten
- Een deel van een tentamen
- Wij hebben een stageopdracht geïjgereg waarbij we met kinderen een buitenles moesten doen, verder heb ik er geen les over gehad
- "Vast onderdeel" we werken hier 7 weken aan voor 1 opdracht
- We moesten hier een opdracht aan koppelen, verder zie ik het alleen op stage en niet op de pabo
- We moeten hele leuke buitenlessen geven van de school voor een cijfer
- Verslag

Vakverdieping (N=4)

- Via vakspecialisatie
- Vakverdieping
- Via een vakspecialisatie over buiten lesgeven
- Kiezen voor de vakverdieping natuur en dan naar Engeland gaan om te kijken naar Learning outside the classroom en scholen in Nederland die dit doen.

Projecten (N=4)

- Tijdens projecten
- Tijdens het cluster science hebben we er een aantal lessen over gekregen. Ook werden we verplicht zelf een educatieve route te maken die buiten plaats moest vinden
- Verzinnen van lessen voor de buitenlesdagbundel
- Via losse projecten/opdrachten

Masterclasses (N=3)

- Via masterclass
- Masterclasses
- Masterclass

Vast onderdeel curriculum / module (N=3)

- Het is een vast maar kort onderdeel van het curriculum
- Binnen een bepaalde module komt het kort aan bod
- Via een module van DMW

Via de docent (N=3)

- Vanuit een docent die er toevallig enthousiast over was
- Docent
- Via een docent die veel ervaring heeft met buitenles geven.

Krijgen een idee mee (N=3)

- Heel af en toe krijgen we een idee mee, maar echt les over hoe je zoiets geeft en organiseert dat niet.
- Korte ideeën geven
- Af en toe ideeën geven voor buitenlessen tijdens de gewone lessen

Gymzaal (N=2)

- In de gymzaal
- Tijdens gymlessen en reguliere lessen

Overig (N=6)

- Minimale aandacht in colleges bewegingsonderwijs
- Het komt wel eens ter sprake
- Tot op heden nog niet gehad
- Een onderzoek
- Thema
- Kan ik nog niet zeggen of ze dit wel of niet doen.

B Wat heb jij nodig om buitenles te (kunnen) geven?

Voorbeelden van buitenlessen (N=15)

- Ik zou het fijn vinden als er voorbeelden van methodelessen die omgebouwd zijn tot een buitenles waarmee je alsnog de doelen van die les met de kinderen kan behalen
- Het is fijn om idee te hebben wat er allemaal mogelijk is. Als je een paar standaard lessen hebt gezien kan je hier andere lessen ook in omzetten.
- Vaak voelt het als een extra verplichting, omdat er weer extra dingen moeten worden voorbereid. Als er al lesideeën in de methode stonden, of wanneer de pabo aandacht schenkt aan het omzetten van reguliere lessen naar buiten lessen, denk ik dat het al een groot verschil zal maken in de drempel om naar buiten te gaan.
- Het lijkt me heel leuk als de organisatie een stuk minder tijd kost. Dus een aantal voorbeeldlessen zouden ideaal zijn.
- Door te zien hoe het gaat krijg je zelf ook meer ideeën over wat je kan doen in jou buitenles. Als er dan ook een boek is waar suggesties in staan pak je denk ik snellen dat boek om te kijken of er een les tussen zit die je buiten kan doen i.p.v. binnen.
- Ik denk dat als je creatief genoeg bent je zelf ook lessen kan ombuigen naar buitenlessen maar dat voorbeelden in het begin handig zijn zodat je een beeld hebt van wat er handig is. Daarna is het een kwestie van ervaren en oefenen.
- Het is lastig om zonder voorkennis een les te bedenken. Met voorbeelden en suggesties kun je kiezen wat je aanspreekt en zelf een les samenstellen.
- Suggesties en materiaal maken het wel makkelijker. Niet perse nodig
- Ik denk dat ik heel veel verdieping op kan doen door veel input en ideeën te krijgen en daarmee ervaring opdoen.
- Ik vind het fijn om voorbeelden te hebben die ik kan toepassen of aanpassen naar mijn eigen praktijk
- Ik vind het fijn om voorbeelden te zien van lessen en materialen om dat te gebruiken in mijn eigen klas. Ik vind het prettig om eerst het uit te proberen adhv een voorbeeld voordat ik zelf iets in elkaar ga draaien
- Het wiel opnieuw uitvinden vind ik zonde van mijn werktijd, daarom haal ik veel inspiratie van internet. Deze pas ik vervolgens aan, aan de te geven les. Suggesties voor materiaal en het omzetten van lessen zijn erg waardevol.
- Voorbeeld is fijn en kan je op je eigen school toepassen.
- Deze suggesties maakt het makkelijk, het kan ook zonder alleen moet je zelf creatief nadenken

- Leuke buitenlessen als inspiratie helpen ook heel erg om zelf daarop verder te borduren

Vaardigheden leren door ervaring (N=11)

- Om buitenlessen te geven moet je als leerkracht de juiste vaardigheden hebben. De buitenlessen moeten wel ergens over gaan, anders heeft het geen zin. Door pedagogische en didactische vaardigheden kan je de kinderen buiten in het gareel houden en leren ze echt iets van de lessen. Dit moet je leren door in de praktijk te doen.
- Ervaring groot deel. Door het te doen, leer je het.
- "Momenteel voer ik op stage een onderzoek uit rondom bewegend leren. Voor mijn onderzoek geef ik ook vaak buiten les. Ik merk dat veel leerkrachten van mijn stageschool dit nog niet vaak doen omdat er gebrek aan materiaal zou zijn. Zelf vind ik dat je met weinig materiaal een hoop kunt bereiken (denk bijv. Aan stoepkrijt.
- Ik denk dat didactische en pedagogische vaardigheden toenemen waarneer je blijft oefenen in de praktijk."
- Als je het regelmatig doet dan word het makkelijker en weten de kinderen wat van ze verwacht wordt
- Het heeft mij geholpen te sparren met collega's en het gewoon uit te proberen
- Zodat je zelf een voorbeeld les met je eigen didactische en pedagogische kennis kan omtoveren in je eigen les
- Daarna is het een kwestie van ervaren en oefenen
- Het geven van een buitenles vergt een andere aanpak dan het geven van een reguliere les. Dit heb ik vanuit de opleiding niet aangereikt gekregen. Door zelf wekelijks buitenlessen te geven en het uitwisselen van ervaringen met collega's, krijg je er vrij snel handigheid in.
- Ervaren op stage
- De drempel om naar buiten te gaan is groot. Dit omdat ik persoonlijk nooit ervaring heb opgedaan met het geven van buitenlessen waarbij een mentor het voortouw nam. Nu in het vierde jaar sta ik alleen en zou ik niet zo snel zelf die stap nemen.
- Pedagogische en didactische handvaten zijn altijd belangrijk, vooral in nieuwe situaties zoals buitenles i.p.v. binnenles

Pedagogische en didactische kennis vergroten (N=6)

- Voor mijn gevoel is de aandacht die in het algemeen besteed wordt aan pedagogiek en didactische kennis, voldoende om dit ook buiten toe te kunnen passen.
- Ik vind dat wij eigenlijk te weinig les krijgen in het pedagogisch aspect van het lesgeven.

- Buiten zijn de kinderen snel wat drukker, het is dus belangrijk dat je weet wat je binnen moet uitleggen en wat buiten, je hebt een goede balans nodig. Dit leerde wij op de pabo en dat was heel prettig zodat je niet in de knoop raakte als je het gaat uitvoeren in de praktijk.
- Ik vind dat iedereen eerst de juiste uitleg moet krijgen over hoe je buitenonderwijs zou moeten kunnen geven.
- Pedagogische en didactische handvaten zijn altijd belangrijk, vooral in nieuwe situaties zoals buitenles i.p.v. binnenles.
- Als je als leerkracht binnen een klas in toom kunt houden, kun je dit buiten met bovenstaande kenmerken ook. Alleen moet je nu duidelijke afspraken maken en er misschien wat korter opzitten.

Juiste omstandigheden (N=3)

- Natuurlijk heb je ook een groot genoeg plein nodig wat dan ook gelijkvloers is (geen gekke kuilen of hobbels)
- Hiernaast is het van belang dat er voldoende materialen en veilige buitenruimte aanwezig is of de mogelijkheid om deze te creëren
- Buitenlessen vergen over het algemeen meer voorbereiding en die tijd is er niet altijd

Lesmethode meer richten op buitenlessen (N=3)

- Weinig methodes zijn gericht op buiten. Ik zou daar meer zicht op willen hebben.
- Methodes zijn meestal alleen gericht op de lesjes in het werkboek, die ik vreselijk vind. Zelf lessen is giga veel werk. Nu kan dat, omdat ik nog stage loop. Ik ben bang dat ik dat straks niet meer kan vanwege tijdgebrek
- Veel basisscholen gaan voor gemak en veiligheid. Ik zou graag zien dat zij open staan voor deze innovatie. Denk hierbij ook eens aan het gestaltleren bij Campus aan de Lanen in Rosmalen. Enorm interessant omtrent

Overig (N=5)

- Ik zou het ook kunnen zonder bovenstaande, maar ivm werkdruk zal dit leiden tot meer buitenlessen
- Inmiddels heb ik deze zelf onderzocht. Toch zou het veel bijdrage hebben aan het buitenles geven als de pabo hier aandacht aan besteed.
- Ik merk dat het ook samenhangt met de klas qua gedrag etc. Met mijn huidige klas heb ik nog geen buitenles gegeven terwijl ik dat met voorgaande klassen wel deed.
- Ik doe mijn lio op een school waar bewegend leren centraal staat en ook vaak buitenlessen gegeven worden. Het out of the box denken vind ik daarin lastig. Hoe zorg je dat je wel aan je doel werkt.

- Vooral het stukje: hoe zorg ik dat het een meerwaarde is? Het kost namelijk energie om het te organiseren, hoe besteed ik mijn energie nuttig?

C Heb je nog suggesties zodat pabostudenten nog meer buitenles kunnen gaan geven?

Suggesties geven voor buitenles (N=27)

- Per vak dat wordt aangeboden (taal-rekenen-ak etc.) ook suggesties voor buitenlessen geven. En hoe je normale lessen om kan zetten naar een buitenles
- Er les in geven. Ideeën doorgeven, zoals waar je lessen kunt vinden.
- Zelf zou ik er meer geïnspireerd over willen worden. Meer voorbeelden van buitenlessen en meer materialen die je kan gebruiken. Als er in methodes een buiten les optie zou zijn, dan zou dit natuurlijk helemaal super zijn.
- De pabo moet meer handvatten en voorbeelden geven aan studenten over (de opbouw van) een buitenles. En hier studenten ook verplicht kennis mee laten maken.
- Les ideeën geven of beschikbaar stellen.
- Meer lessen en ideeën vanuit de pabo
- Bij de vakken ook lesideeën voor buiten behandelen in plaats van alleen lessen voor binnen.
- Ik denk dat pabo studenten gewoon voorbeelden nodig hebben en mentoren die ook buiten les geven. Daarnaast moeten we minder de methode als leidend lijn nemen
- Voorbeeldlessen met kosteloos materiaal in een boekje of website.
- Voorbeelden van buitenlessen die je aan meerdere lesdoelen kan koppelen
- Meer voorbeelden voor in de praktijk.
- Vooral voorbeeldeloze zijn handig. Het kost namelijk veel tijd als je al die lessen zelf moet gaan bedenken. Als je voorbeeldlessen hebt kun je deze gemakkelijk ombuigen naar een les die past bij jouw klas.
- reële voorbeelden krijgen op de pabo, zodat je deze makkelijk in de praktijk kunt uitvoeren. Denk aan omgevingsonderwijs bv.
- - veel ideeën
- - materiaal op hogescholen die je kan lenen
- Genoeg voorbeelden aanreiken
- Met voorbeelden komen en studenten enthousiast maken en inspireren.
- - lespakketten met ideeën per bouw
- Meer vanuit de pabo voorbeeld lessen aanbieden

- Op de pabo meer voorbeelden en onderwijs geven op dit gebied. Op die manier wordt de drempel minder groot.
- Studenten enthousiast maken met voorbeelden.
- Tijdens didactiek lessen voorbeelden geven hoe je een les buiten uit kan voeren. Ik heb dit tot nu toe in 3,5 jaar niet gehad! Heel jammer!
- Methodes met ideeën hoe je hiermee buiten aan de slag kunt gaan! Interessantere en educatieve schoolpleinen
- Meer informatie vanuit de praktijk en de pabo!!
- Vernoemen van jantje beton op de opleiding, suggesties voor buitenlessen op de opleiding en in de methodes. Standaard materiaal op scholen om buitenlessen te kunnen geven. Wellicht is een winactie op de nationale buitenspeeldag een manier om meer scholen bewust te maken.
- Ik zou graag wat meer suggesties willen krijgen. We krijgen zo nu en dan wel les over OJW buiten, maar ik zou ook graag met betrekking tot rekenen en taal naar buiten willen gaan.
- Veel voorbeelden
- Voorlichting op Pabo opleidingen geven.

Leren door te doen (N=27)

- Gewoon proberen!
- Ik denk dat je zelf je creativiteit moet gebruiken om buitenlessen te ontwerpen en het soms gewoon een keer uit moet proberen! Daar leer je het meest van.
- Gewoon doen en experimenteren
- Goed overleggen met je mentor, Gewoon oefenen in de praktijk en doen
- In de eerste klas studenten een rekencircuit op stagescholen laten ontwerpen. Ook hier aandacht aan besteden bij oudere jaars.
- Denken in mogelijkheden en succeservaringen opdoen.
- Gewoon doen!!
- Studenten ermee laten oefenen zodat ze meer ervaring krijgen.
- Veel ervaring opdoen in de praktijk! En maak het leuk en niet te lastig voor de studenten. Daarnaast hebben leerkrachten ook vaak te weinig tijd en/of motivatie om buiten les te geven, als dit meer in de stage wordt gezien door studenten worden zij meer gemotiveerd om dit zelf ook te doen.
- Vooral door het te doen minimaal aantal stagedagen per jaar
- Aansluitend college waarin studenten zelf een buitenactiviteit

ontwerpen en deze met elkaar uitwisselen op een gezamenlijk platform.

- Gewoon doen! Het plezier is er meteen!
- Wij hebben van de pabo de opdracht een dagdeel buitenles geven gekregen. Hiervoor voerden we een onderzoek uit, wat is er te doen in de buurt, wat kun je gebruiken en daarna hebben we allemaal in onze stagegroep een dagdeel buitenles gegeven
- Ervaring opdoen in de praktijk is naar mijn ervaring de beste manier om met buitenlessen in contact te komen. Een specifiek vak binnen de pabo is hiervoor niet nodig. Voorbeelden voor praktijklessen in de "normale" vakken is een praktische en passende manier om studenten aan te zetten een buitenles op te pakken.
- Grijp de kans op stage om te oefenen en vraag docenten van de Pabo van het vakgebied ernaar
- Gewoon doen! Het is super leuk
- Jassen aan en gewoon doen. Specifieke lessen op de opleiding over buitenles zijn handig, maar geen vereiste. Probeer, val en pas aan. Als het niet meteen perfect verloopt is dat helemaal niet erg. Maak goede afspraken met de klas over buitenles krijgen. Dat is een hele andere setting dan les (en dus afspraken) in de klas.
- Zet een 'saaie' spellingles om in een leuke actieve les buiten. Zo wordt de betrokkenheid vergroot.
- Ik vind het een meerwaarde voor lessen. Pabo studenten, probeer het gewoon! :)
- Gewoon doen! Je leert het vanzelf.
- Ga lekker experimenteren in bijvoorbeeld door een circuit te doen waarbij de kinderen veel zelfstandig kunnen doen. Zo heb je meer tijd om overzicht te houden.
- Gewoon uitproberen
- Ga het doen! Het hoeft niet heel moeilijk te zijn. En slecht weer bestaat niet, alleen slechte kleding.
- Gewoon doen op je stage!
- Gewoon een paar keer doen en alle mogelijkheden uitbuiten!
- Opdrachten vanuit de pabo niet te groot maken, vooral vaker de mogelijkheid geven om gewoon op het schoolplein te kunnen blijven.
- Gewoon proberen! Er zijn zo veel mogelijkheden. De kinderen zijn enthousiaster, leren meer en krijgen een frisse neus, waardoor ze later op de dag er weer tegen aan kunnen!

Meer aandacht buitenlessen vanuit de opleiding (N=23)

- Dat het vanuit de opleiding gestimuleerd wordt om buiten les te geven. Hierbij moeten ze wel kennis vergaren over de didactieken die daarbij van toepassing zijn.
- Op een of andere manier zorgen dat de drempel om naar buiten te gaan kleiner gaat worden. Misschien ook lessen op de pabo waarin hier aandacht aan wordt besteed (en dan in het voorjaar en de zomer anders gebeurt er alsnog niks mee).
- Meer aandacht besteden in de lessen
- Meer handvatten vanuit de opleiding
- Verspreiden van het initiatief
- De pabo leerkrachten moeten er meer aandacht aan besteden. Dit hoeft uiteraard niet elke les, maar het mag wel wat meer. Tot nu toe heb ik in de drie jaar dat ik de pabo doe, maar ongeveer 5 suggesties gehoord over wat je met een buitenles kan doen en het merendeel van die suggesties was bij natuur en techniek.
- aanbod geven op de pabo. ik heb buitenlessen leren kennen door mijn stage op de herman jozef school in middelrode. Zij hebben zelfs buitenles materialen op het schoolplein. Misschien is het een idee om deze ook bij de pabo te plaatsen of te laten zien.
- Op de pabo meer stimuleren en ook de organisatorische aspecten behandelen
- Aandacht hiervoor vanuit de pabo!
- Meer aandacht voor buitenles op de pabo. Daarnaast heb ik het op stagescholen ook amper gezien dus dan doe je er weinig tot geen ervaring mee op.
- Dit bij meer vakken dan alleen natuur en techniek gebruiken.
- Hier bij meerdere vakken aandacht aan besteden nu wordt het vooral behandeld bij bewegingsonderwijs en natuur
- Stage moet dit ook bevorderen. Voorbeelden van stagebegeleiders en mentoren. Zelf ervaren en kunnen observeren.
- Nog meer aandacht aan geven!
- Meer aandacht aan besteden in de lessen op de pabo.
- Hier moet vanuit de pabo meer aandacht aan besteed worden zodat studenten er enthousiast voor worden gemaakt.
- Studenten enthousiast maken. De buitenlessen aanbieden tijdens verschillende vakgebieden, niet alleen

natuuronderwijs. Voor kinderen is er een meerwaarde, maar studenten, net als ik, voelen zich vaak onbekwaam in het geven van buitenlessen, omdat de organisatie en verantwoordelijk groot is.

- De pabo kan handvaten bieden voor het geven voor buitenlessen. Zo kun je als pabo student geïnspireerd worden om daadwerkelijk buitenles te geven.
- Het zou fijn zijn, wanneer er meer aandacht word besteed in de opleiding zelf. Ook zijn praktische handvatten altijd fijn.
- Dat wij als toekomstig leerkracht hier les en handvatten voor krijgen.
- Lekker stimuleren, maar vooral veel handvatten geven, zodat de studenten ook weten hoe ze buiten een heel rijke leeromgeving kunnen creëren.
- Theorie aanbieden
  - Voordelen benoemen en vooral benadrukken
  - Ervaring op laten doen
  - Voorbeelden bieden
  - Handvatten geven
- Geef studenten vooral inspiratie en didactische tips mee.

Gastlessen of speciale lessen (N=13)

- Gastlessen geven over buiten lesgeven op de pabo. Op de pabo is hier nu weinig aandacht voor.
- Gastlessen voor buiten les
- Van mij hoeft dit geen los vak of minor te worden tijdens de pabo, maar het zou fijn zijn als er bijvoorbeeld een optionele cursus of gastlessen over zouden zijn.
- Buitenlesdag op de pabo organiseren!!
- 1 inspiratiecollege waarin je onder wordt gedompeld in leuke werkvormen en deze ervaart (dan zie je ook de voor en nadelen)
- Een samenwerking aangaan met Doevrijdag, want zij hebben echt inspirerende buitenlessen die heel goed in de basisschool gebruikt kunnen worden!
- samenwerking met natuurorganisaties
- Niet alleen meer buiten lessen, maar ook excursies die aansluiten bij de te leren theorie,
- Lespakketten, gastdocenten die komen uitleggen op de pabo zelf.
- Ga net als ik naar Noorwegen voor je minor en doe daar outdoor education. Daar leer je een hoop van en je hebt 4

maanden lang de tijd van je leven!

- Laat een school doe hier veelvuldig mee werkt een workshop geven. Dan draag je de kennis uit de praktijk een-op-een over.
De workshop van DOE-vrijdag heeft mij de nodige inspiratie gegeven.
- Een lessonstudy met medestudenten uitvoeren. Gastcollege op de pabo of vastleggen in het curriculum. Veel studenten zijn er niet mee bekend.
- Vooral natuurlessen zijn erg leuk om buiten te organiseren. Neem de kinderen mee de natuur in.

Opdracht of project over buitenles (N=11)

- Combineren aan een opdracht
- Project laten maken door studenten waarin ze zich hierop richten
- Ook de mentoren van studenten informeren. Of een verplichte opdracht vanuit de opleiding, zodat iedereen het een keer probeert.
- Geef als stageopdracht dat studenten zelf reguliere lessen moeten ombouwen naar een buitenles. Hoe meer praktijkervaring, hoe gemakkelijker je het later ook oppakt.
- Lessen die al bedacht zijn uitvoeren om te oefenen. Daarna zelf lessen bedenken die aansluiten op de doelen en uitvoeren. Deze lessen opsturen aan de docent van de pabo voor feedback.
- Op de Katholieke Pabo hebben wij als tentamen een buitenles moeten geven aan onze medestudenten. Dit was heel leerzaam.
- Opdracht als stagedoel: student geeft minstens één buitenles (/bewegingsvol leren-les) in jaar 2 of 3.
- Maak het een onderdeel van je verplichte opdrachten. Bijvoorbeeld in een lessenreeks natuur.
- Specifieke stage opdrachten die buiten uitgevoerd moeten worden
- Opnemen van buiten les geven in de stageactiviteiten. De student voelt zich dan min of meer verplicht om het uit te voeren, maar het kan ook een duwtje in de rug zijn en een goede kennismaking.
- Project laten maken door studenten waarin ze zich hierop richten

Toevoegen aan curriculum (N=11)

- Dit toevoegen in het curriculum en duidelijke handvatten aanbieden. Je moet namelijk wel goed kunnen organiseren om buiten les te kunnen geven.
- Bij vakopdrachten zou je een extra vraag kunnen stellen hoe deze opdracht ook (gedeeltelijk) buiten uit te voeren is.
- Een vast onderdeel in het curriculum.
- Vanwege mijn minor en het traject specialist sportieve en gezonde school heb ik zelf genoeg kennis. Maar mijn mede studenten van de pabo hebben die kennis niet en dat is jammer. Het zou dus eigenlijk als vak gegeven moeten worden op de pabo.
- Verplicht onderdeel pabo
- Buitenles opnemen in het curriculum onder bewegingsonderwijs.
- Voor pabo's zou ik het advies geven om het ook in hun onderwijsprogramma's aan bod te laten komen, eventueel via een opdracht om een buiten lesdag te organiseren. In sommige gevallen krijg je alleen te maken met buiten les geven wanneer dit op je stage school wordt aangeboden.
- Ik zou het wel leuk vinden als er een module op de pabo komt gericht op het geven van buitenonderwijs.
 Hoe kan een student een methodeles ombuigen naar een buitenles en is de verwerking in het schrift dan nog nodig?
 Wat is belangrijk?
 Hoe zorg ik ervoor dat iedereen betrokken blijft? Buiten is veel geluid etc.
- Maak er een onderdeel van bij de Pabo zodat er een handvat is waardoor het wordt toegepast op stage.
- Lespakketten, meer behandelen op de pabo etc. Lijkt mij persoonlijk lastiger om overzicht op de groep te houden als het buiten is (ligt er natuurlijk aan of de kinderen het gewend zijn).
- Een methode die elke pabo studenten krijgt.

Suggesties bieden voor buitenles en uitvoeren op stage (N=10)

- In elk vak een mogelijkheid geven hoe je een buitenles zou kunnen geven. En deze dan uitvoeren op je stageschool.
- Maak er meer stageopdrachten van en bied verschillende voorbeelden aan hoe je een normale methode les om kan zetten naar een buitenles
- Zelf veel voorbeelden en ideeën geven hoe je dit in de stage

kunt doen

- Leuke en interessante suggesties doen om mij als student enthousiast te maken om die in te zetten in de praktijk
- Experimenteer hiermee tijdens je stageperiodes, eventueel eerst met kleinere groepen.
  - Voorbeeldlessen aangereikt vanuit pabo's
- Voorbeelden geven voor op stage
- Nog meer les krijgen in buitenonderwijs op de pabo. En verschillende opdrachten die we kunnen uitvoeren op stage
- Meer handreikingen op de pabo en meer stagetijd. Praktijk gerichtere lessen krijgen, zodat je het in je eigen praktijk op stage maar ook later kunt toepassen!
- Meer aandacht aan geven tijdens de pabo lessen. Ervaring op doen op stage en zelf toepassen op stage.
- Graag meer lessen op de Pabo!! In vier tijd jaar tijd, is er maar twee keer hierover een les gegeven! Erg jammer... Ik heb veel leerlingen in mijn klas die graag bewegen, maar omdat ik weinig lesideeën heb, kan ik niet veel betekenen voor mijn energieke leerlingen...

Meer initiatief vanuit studenten (N=9)

- Ik denk zelf niet dat de pabo hier een grote rol in hoeft te spelen. Als student kun je zelf ook creatief nadenken. Er bestaat ook al zoiets als doevrijdag, dat is de reden dat ik buitenlessen ben gaan geven.
- Wanneer de opleiding er weinig aandacht aan besteed, vraag er dan gewoon naar.
- Kijk naar voorbeelden op internet. Begin met kleine opdrachten en maak gebruik van de omgeving.
- Ga niet vasthangen aan de opdracht die je vanuit de pabo krijgt, denk out of the box! Levert dikke punten op als je jezelf (en de docent van de pabo) overtreft
- Proberen terug te kijken naar de lessen die jij als kind had en nu nog weet. Het zijn vaak de lessen buiten de boeken en waarbij je iets speciaals doet, zoals buiten les geven
- Gebruik voorbeelden die je tegenkomt op internet of social media. Je hoeft het wiel niet altijd opnieuw uit te vinden. Wissel je ideeën en opdrachten uit met medestudenten, zo doe je nog meer ideeën op.
- Kijk goed in de omgeving van de stagescholen of het mogelijk is en vertel het op je eigen pabo
- Zelf initiatief nemen! Wordt altijd gewaardeerd

- Niet te moeilijk denken; woorden met stoepkrijt in estafettevorm opschrijven is bijvoorbeeld al een stuk leuker en actiever dan het werkschrift!

Studenten bewust maken van het belang van buitenles (N=6)

- Ik vind het ook van belang dat studenten het belang van buitenlessen aangereikt krijgen in de vorm van theoretische verantwoording. Ik geef zelf soms buiten les, maar vooral omdat ik het leuk vind, de leerlingen het leuk vinden en ik het belang inzie van een variatie in werkvormen. Waarom is buiten leren goed - dat zou ik graag (het liefst door wetenschappelijk onderzoek) ook willen weten en aangereikt krijgen.
- Het belang hiervan duidelijker naar voren laten komen.
- Ik denk dat veel pabo studenten niet buiten les geven omdat zij niet op de hoogte zijn van alle voordelen die het met zich meebrengt. Meer voorlichting zou dus mijn tip zijn!
- Meer bewustwording! Ook naar de bestaande leerkrachten toe! Dan wordt het makkelijker om tijdens je stage een buitenles te geven.
- De opleiding zal dit aan de orde moeten stellen en zo studenten laten inzien welke positieve gevolgen dit kan hebben. Wanneer studenten een buitenles kunnen geven, kan zich dit op de stageschool verspreiden. Leerkrachten die geen weet hebben van de buitenles, komen door studenten hiermee in aanraking.
- Meer lessen geven over de positieve effecten van buitenlessen en het wellicht ook de studenten zelf laten ervaren door deze lessen daadwerkelijk buiten te geven.

Stagescholen stimuleren om buitenles te geven (N=6)

- Ik merk dat stagescholen het vaak 'eng' vinden om naar buiten te gaan. Er moet daar meer ruimte zijn om het uit te proberen.
- Stage moet dit ook bevorderen. Voorbeelden van stagebegeleiders en mentoren. Zelf ervaren en kunnen observeren.
- De scholen waar studenten stage lopen meer motiveren om buiten les te geven. Als de scholen dit veel doen, dan is het voor een student gemakkelijker om dit ook te gaan doen.

Voor een leerkracht is het best een grote stap om een stagiair buiten les te laten geven als jij dit zelf niet doet. Verder komen er veel pedagogische en organisatorische aspecten bij kijken. Zeker als student is het lastig om hier rekening mee te houden. Vandaar dat het fijn is als je het hier met de leerkracht over kunt hebben. Als een leerkracht hier geen ervaring mee heeft is het lastig om buiten les te geven.

- Ruimte krijgen op stagescholen om het uit te proberen.
- Minder stageopdrachten zodat er meer ruimte is om de ontwikkelingen als buitenonderwijs uit te voeren en mee te experimenteren.
- Schoolpleinen (nog) meer vergroenen

Pabo zelf buitenlessen geven (N=5)

- Zelf op de pabo buitenlessen geven, op deze manier ervaren de studenten buitenlessen en zullen ze hier ook de meerwaarde van in gaan zien.
- Misschien ook lessen op de pabo waarin hier aandacht aan wordt besteed (en dan in het voorjaar en de zomer anders gebeurt er alsnog niks mee).
- Ik denk overigens dat veel studenten en leerkrachten er qua organisatie tegen op zien om een hele les buiten te geven. Je zou ook een gedeelte van een les buiten kunnen geven om iets duidelijk te maken. Als ik straks voor de klas sta, zou ik hier zeker mee beginnen omdat ik denk dat de stof dan beter kan beklijven. Ik zou klein beginnen, evalueren met de leerlingen en vervolgens de buitencomponent steeds iets langer/ uitgebreider maken
- Vooral zelf ook les krijgen buiten. Wij krijgen eigenlijk maar op een saaie manier binnen les op de pabo.
- Pablo's kunnen hun eigen lessen ook eens buiten geven om te laten zien hoe (makkelijk) je een les kunt verplaatsen naar buiten

Online platform voor buitenles ideeën (N=4)

- Misschien een facebook groep oid waar lesideeën met foto's worden gedeeld zodat studenten elkaar kunnen inspireren en van elkaar leren
- Minimaal 1 stage opdracht die ook gedeeld kan worden op een gezamenlijk platform (met en van elkaar leren)
- Een online platform met ideeën voor in de praktijk etc.
- Voorbeeldlessen openbaar online zetten

Boek over buitenles uitbrengen (N=4)

- Een boek uitbrengen erover
- Ik weet niet of er een boek over geschreven is, anders zou dat wel een goede optie zijn!
- Er zijn heel veel boeken met lessen voor binnen, met verschillende ideeën. Zoiets moeten we ook gaan maken maar dan met ideeën om de lessen naar buiten te verplaatsen.
- Het zou ontzettend tof zijn als er een boek zou komen over buitenlessen en hoe je dat kunt koppelen aan gewone taallessen of rekenlessen.
Geen idee of dat er al is hoor, maar ik dacht daar ineens gewoon aan.

Reguliere les omzetten buitenles (N=3)

- Vooral het idee om handvatten te geven hoe je een reguliere les kunt omzetten in een buitenles lijkt mij een toevoeging.
- Gratis voorbeeldlessen en eventueel een stappenplan van hoe een bestaande les om te zetten in een buitenles
- Wij moeten elke jaar wel een buitenles geven, maar dat zijn dan snel natuur lessen of techniek lessen. Er word geen aandacht besteed aan bijv. Een normale reken of taal les buiten. Dit zou wel een leuke aanvulling zijn.

Docenten meer ervaring met buitenlessen (N=3)

- Docenten moeten ook meer ervaring krijgen met buitenlessen geven
- Huidige leerkrachten het belang van buitenlessen uitleggen zodat wij als student ook de ruimte krijgen om dit uit te kunnen voeren.
- Vaak ligt het niet aan de studenten, maar aan de leerkracht die ook buiten zijn of haar comfortzone moet stappen

Specifieke buitenles lessen geven (N=2)

- Specifieke lessen geven rondom buitenlessen.
- Uitgebreidere lessen op de pabo over de buitenspeellessen.

Overige tips en suggesties (N=12)

- Denk aan gewone reken- en of taallessen. Voorbeeld groep 3; letters flitsen, woorden maken, lezen kan ook buiten
- Modderdag is leuk om te organiseren (ooit gedaan bij een kinderdagverblijf), helaas nog niet meegemaakt bij mijn

stages. Het is geen les, maar je ervaart hoe de kinderen reageren en dat motiveert om vaker naar buiten te gaan.

- Overleg veel met de mentor van de klas waarin je stage loopt. Doet het eerst samen en later alleen als je vertrouwen hebt dat je het kunt. Wees flexibel als het weer buiten niet goed is dus zorg voor een back up plan
- Buiten lesgeven is voor de kinderen weer eens wat anders. Iets wat anders is onthouden kinderen beter waardoor lesstof vaak beter opslaan en kunnen terughalen.
- Doevrijdag via Facebook
- Gebruik vooral je zintuigen tijdens een buitenles en zorg dat de leerlingen actief bezig zijn. Bijv. Rekenen in m². Wat is de oppervlakte van de zandbak? Ze moeten dan zelf aan de slag met rekenen en meten.
- Denk niet te moeilijk! Een les hoeft geen uur te duren maar kan ook korter zijn. Bijvoorbeeld een sommenestafette met de tafels (als inleiding of afsluiting van de rekenles binnen) is al een leuke manier om te leren én lekker in beweging te zijn.
- Ik ben zelf een half jaar naar Zweden geweest om te kijken hoe ze daar buiten les geven
- Ja een rendictee. De leerlingen werken in duo's en gaan opzoek naar een plaatje. Het plaatje moeten ze als woord opschrijven. Zijn ze allemaal gevonden, dan ga je naar de klas, kijk je de woorden na op het bord en lever je jouw dictee schrift in.
- Probeer de methode eens los te laten en kijk naar je doelen. Er is buiten keer mogelijk dan je denkt. Met simpele materialen als krijt of kaartjes kun je je les een andere draai geven. Voorbeeld: Laat de kinderen rennen met een woord in hun hand en deze opschrijven bij de goede categorie of woorden hakken in hoepels.
- Op Hogeschool Rotterdam wordt er elk leerjaar minimaal 1 semester (met uitzondering van de sportklas) sport aangeboden. Echter krijgt de sportklas, waar ik ook in zit, geen informatie over buitenlessen. Wel hebben wij een map aan moeten schaffen waar ook buitenlessen in staan. Hier wordt echter geen aandacht aan besteed. Ik vind dat de sportleerkrachten o.a. lesideeën, maar ook instructie moeten geven over eventuele buitenlessen aangezien het nu wordt beperkt tot lessen in het gymlokaal.
- Onderzoek doen naar buiten les